

det nuværende Trin af Udviklingen maa føle sig opfordret til at tage den sociale Statistikk i sin Haand for at faae uviagtig Bæstid om, hvordan det i Grunden staar til nede i Samfundets Dyb, som man pleier at kalde det, nede i den Verden, som vi allesammen vide eksisterer, og som vi maaste have gjort mere eller mindre Indblik i, men som i Grunden Ingen af os kjender tilbunds eller kan kjende tilbunds, før Statistikerne kommer med sine Tal og opløser os om; hvordan det hænger sammen. Men saa er der en anden Grund, hvorfor det ogsaa netop nu vil være fuldstændig berettiget, at Staten tager den sociale Statistikk i sin Haand. De moderne Stater — og i den Henseende kunne vi jo ogsaa regnes med til de moderne Stater — forelægge den ene sociale Lov efter den anden. Noget af det Mærkeligste, vi opleve i vore Dage, er ganske sikkert dette, at den gamle liberale Stat er ved at gaa over til at blive en social Stat. Vi svinge over fra Liberalismen, jeg vil ikke sige, til Socialismen, men vi svinge over til, hvad man pleier at kalde den sociale Stat. Om den sociale Stat en Gang vil blive til den socialistiske Stat, er et Fremtidsspørgsmaal, som ikke ligger for i Diebliffet. Men naar Staten engang er bleven social, er det et Stridt paa Veien til det næste, og jeg kan ikke undlade at tilføie, det ganske Mærkelige i, at det er konservative Regjeringer, som have gjort denne Svingning fra den liberale Stat over til den sociale Stat. Dette er navnlig Tilfældet med den konservative tydske Regjering, og nu er den konservative danske Regjering kommen til at følge i denne Henseende i den tydske Regjerings Fødsfor. Jeg anser det for i høi Grad prisværdigt, men der er dog en ret mærkelig Historiens Ironi deri, at disse konservative Regjeringer — det gjælder ikke særlig om den danske, men derimod ganske særlig om den tydske Regjering — med den ene Haand forfølge Socialismen, og række den anden ud imod Socialismen. Der passer paa en Maade det gamle Ord, at Frænde er Frænde værst. Den moderne Stat, den sociale Stat, er paa den ene Side konservativ, men paa den anden Side beslægtet med Socialismen, paa samme Maade som det at være social er beslægtet med det at være socialistisk. Det er en Selvfølge, at det er Noget, som det aldrig kunde falde mig ind at bebreide de konservative Regjeringer. Tværtimod, jeg vil anse det for det Allerheldigste, hvis de konservative Regjeringer kunne komme til at gjøre saadanne store Stridt fremad paa den socialpolitiske Bane, at det bliver dem, der komme til at løse det sociale Spørgsmaal, thi derved vil

det blive løst paa den roligste og fredeligste Maade. Der er imidlertid noget Mærkeligt i dette: paa den ene Side Kamp mod Socialismen og paa den anden Side Op-tagelsen af Socialismens Principer og Deer. Men da nu Staten har betraadt den socialpolitiske Lovgivnings Vej, er det ganske nødvendigt, dersom vi skulle have fast Grund under Fødderne, naar vi skulle give eller behandle disse sociale Love, at vi først maa vide, hvad det er, vi egentlig skulle give Lov om, hvorledes Stillingen er blandt den Samfundsklasse, disse Love skulle hjælpe. De konservative Regjeringer, som have betraadt den socialpolitiske Lovgivnings Vej — det Samme gjælder vor Regjering — have det Princip, at der skal Hjælp til Selvhjælp, og dette Princip er ganske vist ogsaa fuldstændig rigtigt i og for sig, men ikke nok; det kan jo være saa, at en Sag kan være meget rigtig i Theorien, men, hvad det kommer an paa, er, om den er til at gennemføre i Praxis. I og for sig er Principet: Hjælp til Selvhjælp ganske rigtigt; men naar Taleren er om socialpolitiske Love, bliver Spørgsmaalet dette: har nu ogsaa Arbejderstanden, som disse Love særlig skulle komme til Gode, det saaledes, at den er i Stand til at yde Selvhjælp til disse Love, som der er Tale om? Der er ingen Anden end Statistiken, der kan besvare dette Spørgsmaal. Statistiken maa for det Første oplyse, om Arbejderstanden i det Hele taget er i Stand til at yde nogen Hjælp til disse socialpolitiske Love, og dernæst maa Statistiken oplyse, hvor megen Hjælp, der kan ydes. Kommer den til det Resultat, at nogen Hjælp kan ydes, maa Statistiken endvidere oplyse, hvor Meget der kan ydes. Jeg skal tillade mig at oplyse dette ved et Exempel. Den høitærede Finantsminister fremstillede i dette Thing for nogle Aar siden et Forslag til Lov om Alderdomsforsørgelse og forlangte, som det vil være Thinget bekendt, i dette Forslag et betydeligt Tilskud fra Arbejdernes Side eller fra de Samfundsklassers Side, som denne Alderdomsforsørgelse skulde komme tilgode. Saa vidt jeg erindrer, blev det fra alle Sider anerkjendt, at det var et betydeligt Tilskud, en temmelig stor Selvhjælp, der forlangtes, og hvis man dengang havde spurgt den høitærede Finantsminister, om han vidste, om Arbejderne vare i Stand til at yde dette Tilskud til Alderdomsforsørgelsen, maatte den høitærede Finantsminister have svaret: Nei, det vidste han ikke. Han kunde ikke have svaret Andet, og vi Andre kunde heller ikke have svaret Andet. Den høitærede Finantsminister kunde have sagt, at han troede, at han